

4.7 Vi rekommenderar att interventioner behålls som ett instrument för prisgaranti.

4.8 EESK anser att man vid prissättningen av produkterna (sockerbetorna) bör ta hänsyn till jordbrukarnas produktionskostnader. Vi noterar kommissionens förslag att delvis kompensera betodlare för inkomstbortfall till följd av sjunkande betpriser. Vi yrkar på att compensationen skall höjas i möjligaste mån. Vi vill framhålla behovet av att bevara denna typ av stöd och en intakt budget för socker.

4.9 Vi begär att nuvarande bestämmelser för leveranser av sockerkvoter till den kemiska industrin och läkemedelsindustrin skall fortsätta att gälla.

4.10 Vi anser att kommissionen inte bör undandra sig sitt ansvar utan upprätta en omstruktureringsplan för den europeiska sockerindustrin och där iakttäta sockerproducenternas, betodlarnas och deras anställdas intressen.

4.11 Vi vill veta vilka kommissionens avsikter är beträffande sockerproduktion utöver kvoterna.

Bryssel den 15 december 2004

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Anne-Marie SIGMUND

Yttrande Från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "meddelande från kommissionen: vetenskap och teknik, centrala faktorer för Europas framtida utveckling – politiska riktlinjer för forskningsstöd i europeiska unionen"

(KOM(2004) 353 slutlig)

(2005/C 157/20)

Den 17 juni 2004 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda yttrande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 10 november 2004. Föredragande var **Gerd Wolf**.

Vid sin 413:e plenarsession den 15–16 december 2004 (sammanträdet den 15 december) antog kommittén följande yttrande med 83 röster för, 3 röster emot och 1 nedlagd röst:

1. Inledning

1.1 **Europas ekonomiska, sociala och kulturella framtid:** Europas framtida utveckling och dess ställning i den globala maktbalansen kommer att avgöras framför allt av den oundvikliga konkurrensen på världsmarknaden med dess industristruktur som hela tiden förändras, liksom den ekonomiska strukturen, arbetsmarknadsläget och råvarusituationen. I samband med detta blir det allt tydligare att förmågan till tillväxt, framgång och ekonomisk styrka – och därmed möjligheterna till social trygghet och kulturell utveckling – beror på vilka kunskaper vi har och vilka investeringar i forskning och teknisk utveckling vi gör.

1.2 **Den globala konkurrensen:** Europa konkurrerar dock inte längre bara med USA, Japan och Ryssland, vid det här laget redan traditionella industrinationer, utan även med Kina, Indien, Sydkorea och andra länder i Sydostasien, som snabbt

växer sig allt starkare. Det är dock inte bara samhällsekonomins konkurrenskraft, och därmed förmågan att locka till sig investerare, forskare och ingenjörer, utan även de kulturella och politiska värderingarna och deras möjligheter att påverka som beror på den vetenskapliga och tekniska prestationsförmågan. Tillräckliga investeringar i forskning och utveckling kan och måste bidra till att säkra Europas ställning och garantera en hållbar utveckling.

1.3 **Europeiska området för forskningsverksamhet EOF:** (1) Det var med denna utmaning i åtanke som begreppet "det europeiska området för forskningsverksamhet" myntades. I och med rådets beslut i Lissabon i mars 2000 blev detta en referensram för forskningspolitiken i Europeiska gemenskaperna och ett nyckelbegrepp vad gäller de utmanande mål som

(1) EOF: Europeiska området för forskningsverksamhet, se framför allt EUT C 110, 30.4.2004 (CES 319/2004) och EUT C 95, 23.4.2003 (CESE 288/2003).

fastställdes i Lissabon, Göteborg och Barcelona. EU-finansierad forskning och utveckling skall ge ett europeiskt mervärde och, i enlighet med subsidiaritetsprincipen, tilldelas sådana uppgifter som överstiger enskilda medlemsstaters resurser och förmåga, samtidigt som den leder till att den vetenskapliga potentialen i Europa förstärks, binds samman och utnyttjas. Den skall främja konkurrenskraft och hållbarhet. Vetenskap och forskning är grundläggande i den europeiska kulturen.

1.4 Utformningen av det europeiska området för forskningsverksamhet: Alla senare meddelanden, beslut och initiativ om den europeiska forskningspolitiken bygger på det framgångsrika konceptet med ett europeiskt område för forskning. Man bör särskilt framhålla det sjätte ramprogrammet och Euratomprogrammet och de därmed förknippade instrumenten för forskningsstöd, liksom treprocentsinitiativet⁽¹⁾ och många andra aspekter som rör t.ex. forskarkyrket, betydelsen av grundforskning, energiförsörjning, rymden och bioteknik, men också det nätverk som finns mellan vetenskapsmän, medborgarna och samhället.

1.5 Tidigare yttranden från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén: EESK har i sina yttranden⁽²⁾ gett sitt uttryckliga stöd till de ovan nämnda initiativ som kommissionen hittills har utarbetat i frågan. Kommittén har också framhållit den avgörande betydelse som forskning och utveckling (FoU) har för ett hållbart europeiskt ekonomiskt, socialt, ekologiskt och kulturellt välstånd, och således också för målen från Lissabon, Göteborg och Barcelona. Därvid har kommittén gett rekommendationer i många viktiga detaljfrågor och lagt fram egna förslag. Ofta har kommittén till och med föreslagit klara förbättringar och vid flera tillfällen dessutom begärt rättelser och framfört betänkligheter. I sin kritik har kommittén främst pekat på tendensen att man genom ett övermått av begränsande föreskrifter, riktlinjer och byråkratiska förfaranden, och på grund av för snabba och plötsliga ändringar i förfaranden och stödinstrument, förorsakat oklarheter, bristande effektivitet och olust.

2. Kommissionens meddelande

2.1 Vad gäller den principiella inriktningen är föreliggande meddelande från kommissionen en konsekvent följd av denna utomordentligt positiva utveckling. Det innehåller ett antal målsättningar och överväganden för att förbereda förslag till

⁽¹⁾ Vid Europeiska rådets möte i Barcelona i mars 2002 satte unionen upp som sitt mål att före slutet av 2010 öka de europeiska forskningsinsatserna till 3 % av unionens BNP, varav 2/3 skall komma från privata investeringar och 1/3 från den offentliga sektorn (medlemsländerna och EU). Se även EUT C 95, 23.4.2003.

⁽²⁾ EGT C 204, 18.7.2000; EGT C 221, 7.8.2001 (CES 724/01); EGT C 260, 17.9.2001; EGT C 94, 18.4.2002; EGT C 221, 17.9.2002; EUT C 61, 14.3.2003; EUT C 95, 23.4.2003; EUT C 234, 30.9.2003; EUT C 32, 5.2.2004; EUT C 110, 30.4.2004; EUT C 302, 7.12.2004.

det sjunde FoU-ramprogrammet och Euratomprogrammet, med utgångspunkt i "EU-25" och de hittills gjorda erfarenheterna av det sjätte FoU-ramprogrammet.

2.2 I meddelandet sammanfattas först än en gång de hittills svarande målen och åtgärderna, varvid man särskilt jämför och på ett imponerande sätt motiverar treprocentsmålet med det aktuella läget och med situationen i de länder som konkurrerar med EU, mot bakgrund av den nu utvidgade Europeiska unionen. I detta sammanhang framhålls den hävstångseffekt som insatser från den offentliga sektorn har på de privata investeringarna i forskning, liksom nödvändigheten av att göra forskarkyrket attraktivt för att på världsnivå kunna konkurrera om de bästa forskarna.

2.3 Därmed motiveras också nödvändigheten av att EU förstärker och utvidgar sitt forskningsstöd avsevärt. En sådan förstärkning – och under inga omständigheter en försvagning – måste också ske i de enskilda medlemsstaterna.

2.4 Mot bakgrund av de innehållsmässiga och operativa erfarenheterna från genomförandet av de tidigare ramprogrammen formulerar kommissionen sex huvudmål:

- Skapa europeiska spetsforskningscenter⁽³⁾ genom samarbete mellan laboratorier.
- Starta europeiska teknikinitiativ.
- Främja konkurrens på Europainivå i grundforskningen.
- Göra Europa mer attraktivt för de bästa forskarna.
- Utveckla forskningsinfrastrukturer av europeiskt intresse.
- Förstärka samordningen av nationella forskningsprogram.

2.5 Andra förslag som nämns i meddelandet är följande:

- Utnyttjande av potentialen i ett EU med 25 medlemmar.
- En kompletterande användning av strukturfonderna.
- Kartläggning av ämnesområden av stort europeiskt intresse.
- Två nya viktiga ämnesområden för EU: rymden och säkerheten.
- Effektivare modeller för genomförandet.
- Förbättring av ramprogrammets funktionssätt.

⁽³⁾ Se punkt 3.3

3. Allmänna kommentarer

3.1 Målen från Lissabon, Göteborg och Barcelona:

Kommittén välkomnar och stöder de avsikter och initiativ som kommissionen presenterar i sitt meddelande. Kommittén anser också att kommissionens förslag innehåller mycket viktiga åtgärder med tanke på de utmanande målen från Lissabon, Göteborg och Barcelona. Kommittén noterar med stor tillfredsställelse att kommissionen har tagit hänsyn till många av de särskilda rekommendationer som kommittén gett i sina tidigare yttranden.

3.2 Treprocentsmålet: ⁽¹⁾ Kommittén ställer sig särskilt bakom det prioriterade treprocentsmålet, som grundar sig på de globala konkurrenternas nuvarande investeringar i FoU. På EU-nivå krävs det därför en rejäl ökning av de tillgängliga medlen för ramprogrammet och Euratomprogrammet, vilket står i överensstämmelse med både Lissabonmålen och det nya utvidgade EU med 25 medlemsstater.

3.2.1 Fördubbling av det EU-stöd som krävs för detta:

Anslagen för alla åtgärder tillsammans bör, som kommissionen föreslagit, fördubblas. Detta motsvarar också den rekommendation som kommittén gav i sitt yttrande om det sjätte ramprogrammet ⁽²⁾.

3.2.2 Medlemsstaterna och industrin:

För att uppnå treprocentsmålet måste denna fördubbling dock åtföljas av en motsvarande ökning av de nationella budgetarna för forskning och utveckling och av industrins FoU-satsningar. I båda fallen är kommittén mycket bekymrad över att detta inte alls eller inte i tillräcklig utsträckning sker. När det gäller industriell forskning och utveckling kan man i många fall till och med konstatera en förskjutning av FoU-investeringarna till platser utanför EU. Kommittén rekommenderar en undersökning av orsakerna bakom denna beklagliga utveckling, så att åtgärder kan vidtas och också den industriella forskningen och utvecklingen i Europa kan uppnå treprocentsmålet.

3.2.3 Appell från kommittén:

Kommittén uppmanar därför åter rådet, parlamentet och medlemsstaternas regeringar – och framför allt även industrin – att fatta beslut i enlighet med detta och att fullfölja intentionerna genom ökade anslag till FoU-budgeten, både på offentlig nivå och inom näringslivet. Kommittén är fullt medveten om att detta inte är någon enkel uppgift i det nuvarande svåra finansiella läget. De investeringar i forskning och utveckling som kommissionen föreslår är inte endast modesta utan borde dessutom, med tanke på den internationella konkurrenssituationen, varit genomförda sedan lång tid tillbaka. **Orden måste följas av handling.**

⁽¹⁾ EUT C 112, 30.4.2004.

⁽²⁾ (Den ökning av budgeten som föreslogs i detta yttrande grundade sig på EU-15:s behov och måste därför anpassas till EU-25 – EGT C 260, 17.9.2001).

3.2.4 Dynamisk utveckling: Man bör dock akta sig för en rent statisk analys av situationen. Den europeiska politiken måste – i den globala konkurrensen – anpassa sig till hur framtiden ter sig utanför Europa ⁽³⁾. Om treprocentsmålet uppfylls för sent kommer inte Lissabonmålen att kunna förverkligas, för på längre sikt krävs det till och med en ytterligare ökning av FoU-investeringarna.

3.3 Europeiska spetsforskningscenter:

Kommittén stödjer det prioriterade målet att skapa och främja europeiska spetsforskningscenter. Detta skapar mervärde för hela Europa och leder till att kvalitetskriterier sätts upp och till att attraktionskraften hos europeisk FoU ökar. Det transnationella samarbete mellan forskningscenter, universitet och företag som eftersträvas i samband med detta mål måste också i framtiden utgöra en stor del av stödpolitiken genom ramprogrammet för forskning och utveckling (och Euratomprogrammet), med tonvikt på de tematiska prioriteringarna.

3.3.1 Förutsättning:

Förutsättningen för att förverkliga detta mål är dock att det redan finns framstående institutioner eller grupper vars samarbete kan förväntas leda till spetskompetens ⁽⁴⁾.

3.3.2 Inget nytt stödinstrument:

Man bör dessutom klarlägga att begreppet "spetsforskningscenter" inte är något nytt stödinstrument (se längre fram i dokumentet), utan ett överordnat begrepp som omfattar de stödinstrument som hittills har tjänat detta mål, som "Networks of Excellence", "Integrated Projects" och "Specific Targeted Research Projects".

3.4 Instrument för forskningsstöd ⁽⁵⁾ (projektstruktur):

Med hänvisning till kommissionens lofvärda avsikt att skapa effektiva genomförandemodeller, vill kommittén återigen ⁽⁶⁾ framhålla behovet av tydlighet, enkelhet, kontinuitet och framför allt flexibilitet när det gäller instrument för forskningsstöd: Det betyder att sökanden måste kunna anpassa instrumenten till den projektomfattning och -struktur som är optimal för att lösa uppgiften. Detta är enda sättet att undvika att det inrättas projekt vars storlek och struktur styrs av det föreskrivna instrumentet och inte av de vetenskapliga och tekniska förutsättningarna. Dessa instrument måste styras av arbetsvillkoren och målsättningarna för forskning och utveckling – det får aldrig vara tvärtom. De arbetsinsatser och den administration som är förknippad med att ansöka om stöd måste löna sig.

⁽³⁾ Se punkt 1.2.

⁽⁴⁾ Se även punkt 4.2 ff.

⁽⁵⁾ Se även punkt 4.6.

⁽⁶⁾ Se även punkt 5.4 (EUT C 95, 23.4.2003).

3.5 Grundforskning och europeisk konkurrens:

Kommittén upprepar kärnan i det yttrande som den nyligen utarbetade ⁽¹⁾ på detta tema, dvs. en tydlig tonvikt på stöd för grundforskning, som bas för alla vidare steg inom forskning och utveckling, och framför allt att låta de ansökande själva fritt få välja tema i den europeiska konkurrensen. Konkurrens på europeisk nivå leder till ett europeiskt mervärde.

3.6 Forskningens internationella dimension: Man får dock inte glömma att den internationella dimensionen för den forskning som sträcker sig utanför EU också är av mycket stor vikt. Spetskompetens inom forskning och utveckling gynnas på en global, internationell arena ⁽²⁾ med världsspännande, öppet samarbete även om detta samtidigt medför global konkurrens. Denna aspekt måste också beaktas och utnyttjas genom motsvarande insatser (t.ex. rörlighetsprogram, samarbetsavtal osv.).

3.7 Nätverk och balans mellan forskningskategorierna ⁽³⁾: I detta sammanhang vill kommittén än en gång hänvisa till det nätverk som är nödvändigt för innovation och framsteg, till den fruktbara växelverkan och till de flytande gränserna mellan forskningskategorierna grundforskning, tillämpad forskning och utveckling (produkt- och processutveckling). Detta nätverk, som är så viktigt för gemenskapens konkurrenskraft och Lissabonmålen, rör även samarbetet och den ömsesidiga komplementariteten mellan å ena sidan industriell forskning och utveckling och å andra sidan forskning på universitet och inom forskningsorganisationer som erhåller statlig finansiering. Detta måste därför återspeglas både i en balans vid främjandet av de olika kategorierna och i de enskilda uppgifter och underteman som finns inom de tematiska prioriteringarna/åtgärderna. Nämda forskningskategorier måste alltså få tillgång till alla ramprogrammets stödformer. Slutligen är också hävstångseffekten mellan FoU-insatser från den offentliga sektorn och från näringslivet beroende av detta.

3.8 Effektiva modeller för genomförande: Kommittén välkomnar och stöder avsikten att använda de effektivaste modellerna för genomförande och att förbättra den praktiska tillämpningen av ramprogrammet. Kommittén ser i detta avseende ett stort behov av åtgärder för att minska den byråkratiska bördan och ett behov av att i större utsträckning än tidigare uppnå överensstämmelse med de interna regler, erfarenheter och arbetsvillkor som finns inom vetenskapssamhället och industrin. De viktigaste aktörerna inom det europeiska området för forskningsverksamhet är forskarna med sin passion för att upptäcka nya saker. Forskarna behöver både utrymme för att utvecklas och optimala ramvillkor, vilket måste beaktas.

⁽¹⁾ EUT C 110, 30.4.2004.

⁽²⁾ Exempelvis Kanada, Kina, Indien, Japan, Korea, Ryssland och USA.

⁽³⁾ Detta ämne och ett antal andra närstående problem har dessutom redan varit föremål för utförlig behandling i kapitel 7, "Forskning och teknisk innovation", i kommitténs yttrande om ett europeiskt område för forskningsverksamhet.

⁽⁴⁾ EUT C 95, 23.4.2003; EUT C 110, 30.4.2004.

4. Särskilda kommentarer

4.1 Yttranden som kommittén nyligen utarbetat: En stor del av följande kommentarer har redan antytts eller formulerats i de yttranden som kommittén nyligen utarbetat om europeisk forskningspolitik ⁽⁴⁾.

4.2 Avgörande kriterium: Det avgörande kriteriet för urvalet av projekt och forskningsstöd måste vara vetenskaplig och teknisk spetskompetens, för att EU skall få eller förvärva toppositioner i global konkurrens. På annat sätt går det inte att uppnå de mål som formulerats i kommissionens meddelande, nämligen att frambringa "spetskompetens och innovation: avgörande faktorer för den europeiska industrins konkurrenskraft" och att "främja kreativitet i grundforskningen genom konkurrens mellan forskarlag på Europeanivå".

4.2.1 Spetsforskning: Spetskompetens och forskningsinsatser på elitnivå är emellertid resultatet av en komplex, mödosam och tidskrävande utvecklings- och selektionsprocess, som följer regler som vuxit fram inifrån processen själv och där ett stort antal viktiga och sammanlänkade faktorer måste sammanfalla.

4.2.2 Samhället och politiken: Samhället och politiken måste sörja för att det finns, alternativt skapas, gynnsamma förutsättningar för att sakkunskap och forskning på toppnivå skall kunna uppnås och bibehållas.

4.2.3 Avvikande kriterier: Irrelevanta eller spekulativa, avvikande kriterier förvärrar den byråkratiska bördan, vilseleder och innebär en risk för felaktiga avgöranden, vilket får negativa konsekvenser inte bara för Lissabonmålen utan för hela det europeiska forskningsklimatet.

4.3 Utnyttjande av potentialen i ett EU med 25 medlemmar: Samtidigt måste man emellertid också – och kommittén stöder helt och fullt kommissionens avsikt i denna fråga – utveckla och utnyttja den potential som finns i ett Europa med 25 medlemmar. En förutsättning för förverkligandet av detta – såvida det inte redan har uppnåtts – är att forskningsinstitutioner i det utvidgade EU och i regioner med otillräcklig forskningsutrustning får de förutsättningar som krävs för att uppnå spetskompetens.

4.3.1 Subsidiaritetsprincipen: Enligt subsidiaritetsprincipen är sådan vetenskaplig-teknisk kapacitet och därmed den grundutrustning som krävs medlemsstaternas ansvar så att det finns förutsättning för utbildning av spetskompetens och forskningsinsatser på elitnivå.

4.3.2 Strukturfonderna och Europeiska investeringsfonden: Inom de områden där det behövs och kan leda till positiva resultat bör denna uppgift emellertid också främjas och stödjas på ett målinriktat och effektivt sätt genom EU:s strukturfonder och Europeiska investeringsfonden. Av denna anledning stöder kommittén kommissionens avsikt att också, i syfte att skapa en framgångsrik sammanhållningspolitik, till fullo utnyttja en kompletterande användning av strukturfonderna – kommittén rekommenderar dock att detta även utvidgas till investeringsfonden – och använda en del av medlen i dessa till att förbättra forskningskapacitet och infrastrukturer.

4.3.3 Det krävs också ett tillräckligt omfattande startstöd vad gäller FoU-åtgärder i de nya medlemsländerna, eftersom de vetenskapliga institutionerna i de länderna ännu inte kan få fram den andel de själva måste investera i EU-stödda projekt. Motsvarande nationella stödsystem måste inrättas som komplement för att lösa detta problem.

4.4 Forskningsinfrastrukturer: Kommittén välkomnar också kommissionens förslag att utveckla forskningsinfrastrukturer ⁽¹⁾ av europeiskt intresse. Den betydande finansieringen av utvald större forskningsapparat på grundval av "variabel geometri" har hittills fungerat mycket bra och bör därför vidareutvecklas. Europeiska forumet för forskningsinfrastruktur (ESFRI) spelar i detta sammanhang en nyckelroll vad gäller stöd och rådgivning. Ett europeiskt koncept för infrastruktur bör utarbetas mot bakgrund av detta.

4.4.1 Medelstora infrastrukturer: Under förutsättning att det finns medel till förfogande och att nyttan av ett visst gemenskapsprojekt är uppenbar bör denna åtgärd emellertid inte begränsas till att endast gälla större apparatur, eftersom det på många forskningsområden också finns ett angeläget behov av medelstora forskningsinfrastrukturer, och eftersom dessa kan tjäna målen i flera medlemsstater samtidigt.

4.5 Stärka de tematiska prioriteringarna och mobiliteten: Kommittén stöder som sagt kommissionens förslag att fördubbla de tillgängliga medlen för det sjunde ramprogrammet och Euratomprogrammet (jämfört med det nuvarande sjätte ramprogrammet). Denna ökning bör i första hand ⁽²⁾ gagna tematiska prioriteringar/åtgärder/projekt (också inom Euratom) och rörlighetsprogrammet ⁽³⁾ (inberäknat stöd för unga forskare och forskare med spetskompetens).

⁽¹⁾ Se även punkt 5.4 (EUT C 95, 23.4.2003).

⁽²⁾ Se även rekommendationerna under punkt 3.5.

⁽³⁾ Programmet Marie-Curie har visat sig vara särskilt framgångsrikt varför det bör stärkas.

4.6 Instrument för forskningsstöd: Följande principer bör användas för att förtydliga redan utarbetade rekommendationer:

- Antalet instrument måste vara överskådligt.
- Instrumenten måste vara väl definierade och målet med dem redovisas öppet.
- Användningen av instrumenten måste vara så enkel som möjligt.
- Instrumenten bör i första hand fokusera på direkt stöd för FoU-arbete och de forskare som arbetar inom detta.
- Valet av instrument för olika åtgärder och projekt bör göras av den sökande. De enskilda elementen i de tematiska prioriteringarna får alltså inte under några omständigheter kopplas till ett förutbestämt instrument ⁽⁴⁾. Kommissionen bör erbjuda rådgivning i detta arbete och förklara varför den för vissa teman föredrar ett visst instrument.
- Också när det gäller instrumenten måste man säkerställa tillräcklig kontinuitet och särskilt undvika ett snabbt "paradigmskifte", för att på ett vettigt sätt begränsa den administrativa bördan för alla parter.

- Prioritet skall ges till beviljande av bland annat "Specific Targeted Research Projects", dvs. till forskningsprojekt som är lättöverskådliga och lätta att genomföra. I detta sammanhang hänvisar kommissionen också till sina tidigare förslag och till nyligen gjorda uttalanden om små och medelstora företag.

I enlighet med dessa principer rekommenderar vi att man underlättar samordningsbördan och står för en del av FoU-insatserna vad gäller spetsforskningsnätverken (vilket redan är fallet inom sammanslutningarna för Euratoms fusionsprogram).

4.6.1 Marimon-rapporten: ⁽⁵⁾ Kommittén har med stor glädje noterat att de rekommendationer som nyligen lades fram i Marimon-rapporten i stor utsträckning överensstämmer med kommitténs egna rekommendationer i frågan. EESK ställer sig helt och hållet bakom innehållet i denna rapport.

⁽⁴⁾ Kommittén beklagar återigen att tidigare rekommendationer med samma lydelse inte beaktats.

⁽⁵⁾ Rapport från en expertgrupp under ledning av professor Marimon, 21.6.2004, sjätte ramprogrammet.

4.6.2 Kontinuitet: För att än en gång särskilt framhålla och klarlägga vikten av denna aspekt: Generellt skall vid övergången från det sjätte till det sjunde ramprogrammet största möjliga kontinuitet säkerställas. För forskarvärlden och industrin (framför allt också de små och medelstora företagen) har en övergång från ett ramprogram till ett annat hittills inneburit en kapacitetshämmande påfrestning, genom ändrade stöd villkor, ansökningsförfaranden, bedömningskriterier, rättsliga ramvillkor, instrument och kostnadsmodeller. För att säkerställa kontinuitet bör alltså inga nya instrument eller andra förfaranden införas. Man bör i stället med hjälp av erfarenheter och rekommendationer förenkla och anpassa de instrument och förfaranden som hittills har använts. Huvudmålet måste alltså vara kontinuitet förenat med förenkling och förtydligande, och flexibilitet för de sökande i deras val av instrument.

4.7 Tekniska plattformar: Kommittén stöder med eftertryck kommissionens och näringslivets initiativ att inrätta "tekniska plattformar", som på Europainivå samlar företag, forskningsinstitutioner, finansvärlden, myndigheter och lagstiftande organ. Deras uppgift är att fastställa en dagordning för gemensam forskning som är avsedd att mobilisera en kritisk massa av resurser – nationella och europeiska, offentliga och privata.

4.7.1 Gemensamma utvecklingsprojekt: Kommittén rekommenderar detta tillvägagångssätt starkt för att genomföra gemensam forskning och kunna förverkliga samråd och samarbete vid omfattande och kostsamma gemensamma vetenskaplig-tekniska utvecklingsprojekt där det finns väl definierade mål – exempelvis Galileo-projektet. Genomförandet kan ske i form av "integrerade projekt" eller "gemensamma företag" i enlighet med artikel 171 i EG-fördraget⁽¹⁾. Även i detta sammanhang måste man dock noggrant analysera⁽²⁾ hur man undviker alltför stor organisatorisk och administrativ arbetsbörda samt hur man kan få små och medelstora företag och mindre institut och forskarlag att delta i arbetet.

4.7.2 Administrativ och organisatorisk börda: Med tanke på de stora organisatoriska/administrativa och rättsliga insatser som krävs för detta (exempelvis frågan om immateriell äganderätt) bör man dock innan man inrättar nya "tekniska plattformar" först skaffa sig erfarenheter av de plattformar som för närvarande är under uppbyggnad och se till att principen om "variabel geometri" kan tillämpas. Dessutom bör man på olika sätt undersöka och pröva om målet är entydigt definierat och om det inte kan nås genom större användning av enklare förfaranden, för att undvika att ytterligare förvirring och en oproportionerligt stor samordningsbörda uppstår på grund av

ännu fler, och delvis överlappande, instrument. Om det är möjligt bör man använda enklare instrument.

4.8 Små och medelstora företag: Små och medelstora företag bidrar redan nu i hög grad till innovationsprocessen eller har åtminstone potential att göra det i framtiden. Det vore därför lämpligt att göra de små och medelstora företagens villkor för deltagande i de tematiska forskningsprioriteringarna enklare och ännu mer flexibla, bland annat genom en flexibel tilldelning av och möjlighet att välja teman och instrument (Craft, Collective Research, Eureka). På det hela taget måste man vid arbetet med att anpassa stödinstrumenten och med att strukturera projekt i högre grad än vad man hittills gjort se till att kompetenta små och medelstora företag kan delta på ett lämpligt sätt, både inom hög- och lågteknologi. Stödinstrument som "Specific Targeted Projects", som också släpper fram mindre grupperingar och projekt och främjar en nedifrån-och-upp-inriktning, är bättre lämpade för detta syfte.

4.8.1 Kunskapsöverföring och små och medelstora företag: Vad gäller kunskapsöverföring bör man särskilt bemöda sig om att överföra de senaste och mest användbara kunskaperna – från universitet och statligt understödda forskningsinstitut – inom grundforskningen till forskare och ingenjörer som är verksamma inom industrin och särskilt inom små och medelstora företag, för att påskynda överföringen av den kunskap som är nödvändig för industrins innovationsförmåga och konkurrenskraft. Kommittén har också vid flera tillfällen lagt fram förslag⁽³⁾ om detta, särskilt vad beträffar personalutbyte (rörlighet) mellan universitet och företag inom industrin, vilket måste förbättras avsevärt och göras attraktivare.

4.8.2 Företagaranda och industripolitik: Bildandet av nya småföretag är en av de viktigaste drivkrafterna bakom innovation och ekonomisk tillväxt. Problemet med dessa nybildningar är dock ofta inte i första hand att forskning och utveckling inte får tillräckligt med stöd, utan har snarare att göra med företagsledning, och marknadsföring och framför allt att de på lång sikt inte har tillräcklig finansiell täckning för att kunna överbrygga den förlustbringande perioden i början. Här måste alltså industripolitiken och forskningspolitiken söka gemensamma lösningar för att skapa incitament och möjligheter till framgång och därmed mer företagaranda i Europa.

4.8.3 SBIR-programmet i USA: Kommittén rekommenderar dessutom att man skall ta till vara USA:s erfarenheter med dess SBIR-program – "Small Business Innovation Research"⁽⁴⁾, där små och medelstora företag via olika organ får stöd av den amerikanska regeringen för marknadsinriktade FoU-åtgärder.

⁽¹⁾ "Gemenskapen kan bilda gemensamma företag eller andra organisationer som krävs för att effektivt genomföra gemenskapens program för forskning, teknisk utveckling och demonstration."

⁽²⁾ Se även punkt 4.7.2.

⁽³⁾ Se exempelvis kapitel 7 (EGT C 204, 18.7.2000).

⁽⁴⁾ Se <http://sbir.us/pm.html> samt <http://www.zyn.com/sbir/funding.htm>

4.9 Öppen samordning: Kommittén har vid upprepade tillfällen uttalat sig till förmån för den av kommissionen föreslagna öppna samordningsmetoden, samtidigt som vi alltid har betonat att detta förfarande bara kan vara effektivt om medlemsstaterna deltar i det på frivillig basis.

4.10 Självständiga organisationsformer och autonom samordning: Kommittén har också flera gånger hänvisat till EU:s vetenskaplig-tekniska aktörers autonoma samordning och självständiga organisationsformer som fungerar enligt nedifrån-och-upp-principen. Dessa aktörer känner varandra inom sina respektive fackområden tack vare publikationer, konferenser och workshops och tar egna initiativ till att påverka programmens utformning och till att bidra till samordning inom spektrumet mellan konkurrens och samarbete (se nedan). På så vis har det vuxit fram betydande och världsledande internationella forskningsinitiativ, forskningsprogram och forskningsinstitutioner, vilket skapat förutsättningar för tanken på ett europeiskt område för forskning. Denna situation bör värdesättas och utnyttjas.

4.11 Främja konkurrens: Kommittén välkomnar att kommissionen har satt upp målet att "främja konkurrens" som ett av sina sex prioriterade mål. Vi stöder också kommissionens förväntningar på att uppnå ett mervärde genom konkurrens på europeisk nivå. Vi (*) vill i detta sammanhang upprepa vad vi tidigare konstaterat i frågan, nämligen att vetenskap och forskning behöver en miljö präglad av konkurrens om de bästa idéerna, metoderna och resultaten, där oberoende reproduktion (alternativt motbevisning) – dvs. ett slags certifiering – kan spridas och utvecklas. Man måste sålunda stödja och tillämpa pluralistiska och tvärvetenskapliga forskningsmetoder och forskningsstrukturer så att denna konkurrens om de bästa idéerna och forskningsresultaten stimuleras och utnyttjas.

4.12 Konkurrens, samarbete och samordning: Det kan uppstå motsättningar mellan de uppställda målen konkurrens, samarbete och samordning, framför allt om uppgifterna är nära förknippade med produktutveckling. Ur detta faktum härleds gränserna för de optimala användningsområdena – och därmed också urvalet av lämpliga instrument. Så mycket konkurrens som möjligt, så mycket samarbete som behövs.

4.13 Kritisk massa och global konkurrens: FoU-målen, vars kritiska massa även när det gäller enstaka projekt överstiger enskilda medlemsstaters kapacitet, och som alltså i princip bara kan uppnås genom europeiskt samarbete, i form av stora infrastrukturer eller särskilda stora teknikprojekt, måste mer än andra också konkurrera på världsnivå (se även kapitlet "internationell dimension") och stå sig internationellt. Detta gäller också det som sagts ovan om "tekniska plattformar".

(*) Punkt 4.2.2, 4.2.3 och 4.2.4 (EUT C 95, 23.4.2003).

4.14 Europeiskt forskningsråd: I enlighet med det nyligen framlagda yttrandet (2) stöder kommittén kommissionen i dess avsikt att inrätta ett europeiskt forskningsråd. Detta råd skulle backas upp av vetenskapssamhället och ansvara för att organisera och genomföra finansiellt stöd till grundforskningen. Rådet skulle genomföra sitt arbete helt autonomt och enligt framgångsrika europeiska eller amerikanska institutioners modeller. För att man skall kunna utnyttja samspelet mellan de enskilda forskningskategorierna rekommenderar kommittén att också framstående forskare på området industriell forskning involveras i det europeiska forskningsrådet.

4.15 "Peer review": Det huvudsakliga bedömningsinstrumentet bör i det här sammanhanget vara inbördes utvärdering ("peer review"). För att kompensera de välkända svagheter (exempelvis intressekonflikter) hos detta bedömningsystem bör man dock inom det europeiska forskningsrådet – eller egentligen inom alla stödorganisationer (3) – engagera erfarna forskare som är erkända för egna vetenskapliga resultat och som är mycket förtrodda med det särskilda sakområde där de är verkamma.

4.16 Främja karriärer: Kommittén ställer sig eftertryckligt bakom målet att göra yrken inom vetenskap, forskning och utveckling attraktivare, att entusiasmera de mest begåvade och följaktligen främja yrkeskarriärer på området. Kommittén behandlade först nyligen denna fråga utförligt i ett yttrande (4) och har ställt sig bakom kommissionens bemödanden på området.

4.16.1 Forskarnas otillfredsställande kontraktssituation: I många medlemsstater utgör de nuvarande löneavtalen och kontraktsvillkoren ett särskilt problem, vilket framför allt för yngre forskare innebär en klar nackdel i förhållande till karriärer inom den privata sektorn, ja till och med i förhållande till i övrigt jämförbara karriärer inom den offentliga sektorn. Kommittén vill återigen peka på att det krävs brådskanande åtgärder – framför allt dock från medlemsstaternas sida.

4.17 Överlappande eller parallella instanser måste undvikas: Forskningsverksamheten måste stödjas av planering, företagande, administration och sakkunniga bedömningar som måste skötas av erfarna vetenskapsmän. Inför inflationen i ansökningar, bedömningar och övervakningsprocesser rekommenderar kommittén därför återigen (5) att kommissionen behandlar också denna fråga och verkar för att få till stånd effektiva samordnade förfaranden (framför allt med och mellan de berörda instanserna i medlemsstaterna), så att alltför många vertikala (och även horisontella eller parallella) separat agerande tillståndsgivnings-, styr- och kontrollorgan (och förfaranden) och därmed improduktiv verksamhet kan undvikas.

(2) EUT C 110, 30.4.2004.

(3) Därför har kommittén redan vid upprepade tillfällen rekommenderat att man skall agera på samma sätt också på de områden inom kommissionen som innefattar ansvar för forskningsstöd.

(4) EUT C 110, 30.4.2004 (CESE 305/2004) och EESK 1086/2004.

(5) CESE 305/2004; Kapitel 5.18 (EUT C 110, 30.4.2004).

4.18 **Urval av sakkunniga:** Samtidigt som man rent generellt måste reducera det nuvarande utnyttjandet av sakkunniga, måste man emellertid också se till att inom de berörda fackområdena locka till sig särskilt framgångsrika och erfarna forskare som sakkunniga, eftersom risken för felbedömningar annars ökar. För att man skall lyckas med detta måste dock urvalsförfarandet beträffande de sakkunniga befrias från det nuvarande komplexa och oflexibla byråkratiska systemet, som har en särskilt avskräckande effekt på just framgångsrika forskare.

4.19 **Bedömningsförfaranden:** Det är möjligt att vissa av de metoder som kritiserats av vetenskapssamhället är resultatet av ett välment försök att införa och använda standardiserade bedömningskriterier på ett område som är alltför komplext och känsligt, i stället för att utnyttja människors erfarenhet. Kommittén uppskattar visserligen avsikten att, i strävan efter öppenhet och objektivitet, i möjligaste mån utesluta subjektiva bedömningar, eftersom sådana riskerar att missbrukas och dessutom kan kritiseras, men denna avsikt skapar ett olösligt dilemma. Bedömningen av vetenskapliga resultat och vetenskaplig kreativitet kan inte automatiseras eller delegeras till personer som saknar erfarenhet.

4.20 **Två nya ämnen: rymd- och säkerhetsforskning.** I kommissionens meddelande behandlas fortfarande inte de tematiska prioriteringarna. Det enda undantaget är hänvisningen till grundforskningen⁽¹⁾ och till de två nya forskningsområdena rymden och säkerheten. Kommittén välkomnar kommissionens förslag att hädanefter också själv behandla frågorna om rymd- och säkerhetsforskning på europeisk nivå och bekräftar därmed de rekommendationer som kommittén tidigare lagt fram beträffande rymdsektorn⁽²⁾. Kommittén rekommenderar emellertid att dessa två områden behandlas utanför den budget som är avsedd för det sjunde ramprogrammet och utanför ramprogrammets tematiska prioriteringar, eftersom de har en annan och speciell karaktär som inte passar in i ramprogrammets förfaranden.

4.20.1 Inom **rymdsektorn** finns det redan ett mycket effektivt och framgångsrikt program som hittills har samordnats och genomförts av framför allt ESA och europeiska rymd- och flygindustrin, och till vilket också medlemsstaternas forskningsinstitutioner hittills har bidragit verksamt. Av denna anledning bör kommissionens deltagande, som kommittén helt och fullt stöder, ske separat, dvs. finansieras och genomförs inom ramen för det nuvarande samarbetsavtalet mellan ESA och kommissionen, och utanför ramprogrammet. Kommittén önskar få mer detaljerad information i denna fråga.

4.20.2 Vad beträffar **säkerhetsforskning** finns det inom EU ett starkt intresse för ett gemensamt agerande. Kommittén har vid upprepade tillfällen redan diskuterat och framhållit denna fråga och stöder därför uttryckligen att detta tema tas upp. Inom ramen för detta finns emellertid också sekretessfrågor och

frågor som rör en möjlig användning av interna och externa försvarsuppgifter, som kräver en annan behandling än de tematiska prioriteringarna inom ramprogrammet (för vilka det t.ex. krävs öppenhet). Därför vore det lämpligt att också i detta fall skapa ett oberoende projekt som står utanför ramprogrammets finansiering och instrument.

5. Sammanfattning

5.1 Kommittén vill betona forskningens och utvecklingens avgörande betydelse för Europas globala konkurrenskraft och därmed också för Lissabonmålen. Kommittén ställer sig därför bakom de föreslagna åtgärderna och målen i kommissionens meddelande.

5.2 Det gäller framför allt treprocentsmålet och för den fördubbling av gemenskapens FoU-budget (för ramprogram och för Euratomprogram) som därför föreslagits. Kommittén uppmanar rådet och parlamentet att följa detta förslag, medlemsstaternas regeringar att se till att målet uppfylls även för de nationella FoU-budgetarna och industrin att målmedvetet stärka investeringarna i forskning och utveckling i Europa.

5.3 Kommittén vill peka på att treprocentsmålet grundar sig på det nuvarande konkurrensläget och i framtiden måste anpassas till tillväxtutvecklingen i t.ex. USA och Sydostasien.

5.4 Kommittén stöder kommissionens intention att dessutom satsa en del av strukturfondsmedlen på en utbyggnad av forskningskapaciteten och forskningsinfrastrukturen för att ta hänsyn till övergångssituationen i de nya medlemsländerna och till fullt utnyttja den potential som ett Europa med 25 medlemsstater har. Kommittén rekommenderar att även Europeiska investeringsfonden anlitas för detta.

5.5 Kommittén stöder kommissionens intention att använda de effektivaste modellerna för tillämpning och att förbättra det praktiska genomförandet av programmet. Instrumenten bör förenklas och göras flexiblare samtidigt som kontinuiteten bör vara så omfattande som möjligt. Sökandena måste kunna anpassa instrumenten till den projektomfattning och -struktur som är optimal för den uppgift som skall lösas. Detta gäller också vid inrättandet av teknikplattformar. Kommittén stöder Marimon-rapporten.

5.6 Relevanta små och medelstora företag bör i större utsträckning engageras i forskning och utveckling samt i innovationsprocessen på liknande sätt som skett med det amerikanska programmet Small Business Investment in Research. Kommittén rekommenderar dessutom samverkan mellan företagspolitiken och forskningspolitiken så att de små och medelstora företagens och nya företagsbildningars potential för innovation och ekonomisk tillväxt kan främjas och utnyttjas till fullt.

⁽¹⁾ Se punkt 3.5.

⁽²⁾ EUT C 112, 30.4.2004.

5.7 Kommittén stöder kommissionens avsikt att prioritera rymd- och säkerhetsforskning, och motiverar sin rekommendation med att dessa behandlas och finansieras som särskilda kategorier utanför ramprogrammet.

5.8 Kommittén stöder kommissionens avsikt att låta rampprogrammen omfatta grundforskningen och att främja den europeiska konkurrensen på området, samt att inrätta ett oberoende europeiskt forskningsråd (European Research Council).

5.9 Kommittén vill peka på hur viktiga kontakterna är mellan forskningskategorierna grundforskning, tillämpad forsk-

ning och utveckling. Främjandet av dessa kategorier måste vara balanserat.

5.10 Kommittén stöder kommissionens avsikt att göra Europa mer attraktivt för de mest framstående forskarna och att locka – och möjliggöra för – begåvade ungdomar att ägna sig åt vetenskapen. Här måste framför allt medlemsstaterna vidta åtgärder.

Andra viktiga åsikter, rekommendationer och kritiska anmärkningar beskrivs mer utförligt i kapitel 3 och 4.

Bryssel den 15 december 2004

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Anne-Marie SIGMUND

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG"

(KOM(2004) 177 slutlig – 2004/0065 COD)

(2005/C 157/21)

Den 21 april 2004 beslutade rådet att i enlighet med artikel 44.2 g i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovanstående yttrande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 8 september 2004. Föredragande var **Jörg Frank von Fürstenwerth**.

Vid sin 413:e plenarsession den 15–16 december 2004 (sammanträdet den 15 december 2004) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 86 röster för, 3 röster mot och 1 nedlagd röst:

1. Inledning

1.1 Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG skall ses mot bakgrund av andra EU-åtgärder i handlingsplanen för finansmarknaden. Av särskild vikt i detta sammanhang är kommissionens meddelande "Modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i Europeiska unionen – Handlingsplan" (KOM(2003) 284), övergången till internationella redovisningsstandarder från och med 2005 samt direktiven om marknadsmissbruk och prospekt.

1.2 Europeiska kommissionen har sedan 1996 haft som mål att förbättra och harmonisera kvaliteten på den lagstadgade revisionen i Europeiska unionen. Ytterligare ett mellanresultat

uppnåddes genom att kommissionen i maj 2003 lade fram en handlingsplan omfattande 10 punkter (kommissionens meddelande om en förstärkt lagstadgad revision i EU; KOM(2003) 286). En punkt i handlingsplanen rör moderniseringen av det åttonde bolagsrättsliga direktivet 84/253/EEG. Meningen är att det direktiv som föreslås här skall ersätta det åttonde bolagsrättsliga direktivet.

1.3 Åtgärderna är avsedda att återställa förtroendet för den ekonomiska rapporteringen och de finansiella marknaderna. Direktivförslaget är dock inte någon omedelbar reaktion på den senaste tidens redovisningsskandaler utan en följd av den politik som sedan 1996 förts på området lagstadgad revision. Hänsyn till skandalerna har dock tagits i övervägandena.